

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Oslo kommune
v/ v/ Byrådsavdeling for næring og eierskap
Thale Blanck Torkildsen
Rådhuset
0037 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/1942-3

7. mai 2020

Ang. henvendelse om midlertidig salgsbevilling til skjenkebevillinger i Oslo kommune

Vi viser til henvendelse fra Oslo kommune datert 20.04.2020, mottatt i post hos departementet 24.04.2020. Oslo kommune ber om tilbakemelding innen fredag 24. april dersom departementet har en annen vurdering enn kommunen av spørsmålet om det er mulig å gi midlertidig salgsbevilling til skjenkesteder. Departementet viser til e-post datert 24.04.2020 hvor departementet ga beskjed til Oslo kommune om at tilbakemelding ikke vil bli gitt innen 24.04.2020.

I henvendelsen viser Oslo kommune til at Helsedirektoratet har gitt en uttalelse til Fylkesmannen i Møre og Romsdal hvor det er gitt føringer som tilsier at det ikke vil være mulig å gi en midlertidig salgsbevilling for å selge ut varelager av øl og cider. Oslo kommune er av den oppfatning at dette lar seg gjøre innen gjeldende regelverk og har bedt departementet om å vurdere saken.

Departementet viser til telefonsamtale med saksbehandler i Oslo kommune 27. april i år hvor Oslo kommune presiserte at henvendelsen kun gjaldt forseglede varer og ikke varer på tapp. Eventuelle problemstillinger knyttet til salg av varer på tapp er derfor ikke adressert.

Ingen endringer i alkoholoven og alkoholforskriften som følge av koronautbruddet

Helse- og omsorgsdepartementet har forståelse for at en rekke aktører har utfordringer som følge av koronasituasjonen og at det er ønske om å gjennomføre tiltak av ulik karakter. Departementet mener likevel at vi må være tilbakeholdne med å endre på reguleringer som skal ivareta andre samfunnsmessige interesser, herunder folkehelsehensyn. Alkoholholdig drikk er ikke en alminnelig vare, men en vare som kan medføre skader og problemer for den som bruker alkoholholdig drikk og dennes omgivelser. Vi har derfor en særlig regulering av

Postadresse
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo
postmottak@hod.dep.no

Kontoradresse
Teatergt. 9
www.hod.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
983 887 406

Avdeling
Folkehelseavdelingen

Saksbehandler
Marie Kristine
Wexels
22 24 86 77

omsetning av alkoholholdig drikk. Alkohollovens formål er å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære, jf. alkoholloven § 1-1. Det er ikke gjort endringer i alkoholloven og alkoholforskriften som følge av koronasituasjonen. Alle tiltak som kommunene vurderer å gjennomføre, må derfor være i tråd med gjeldende regelverk.

Muligheter for å gi midlertidig salgsbevilling til skjenkesteder innen eksisterende regelverk

Oslo kommune skisserer i sin henvendelse en løsning for hvordan kommunen mener det kan gis midlertidig salgsbevilling til skjenkesteder innen det eksisterende regelverket.

Departementet understreker at det er kommunen selv som er bevillingsmyndighet og at kommunen har stor alkoholpolitisk frihet til å vurdere om bevilling skal gis så lenge kravene i det nasjonale regelverket er oppfylt. Departementets kommentarer i det følgende er departementets syn på hvordan regelverket er å forstå.

Skjenkebevilling og salgsbevilling i samme lokale

Oslo kommune legger til grunn at skjenkebevillingen i realiteten har opphørt i den perioden det ikke er mulig å bruke bevillingen som følge av vedtak fattet med hjemmel i smittevernloven. Oslo kommune mener at dette innebærer at dersom det gis salgsbevilling til steder med skjenkebevilling, vil det ikke være to bevillinger i samme lokale.

Departementets vurdering

Alkohollovens utgangspunkt er at bevilling til salg og skjenking skal gis for et bestemt lokale, og en bestemt type virksomhet, jf. alkoholloven §§ 3-1 andre ledd, tredje punktum og 4-2 fjerde ledd, første punktum. Det kan imidlertid ikke gis bevilling til både salg og skjenking i samme lokale. Dette følger av alkoholloven § 3-1 andre ledd, fjerde punktum, der det står: "Salgsbevilling kan ikke utøves sammen med skjenkebevilling i samme lokale". Forbudet fremgår enda tydeligere av § 4-1 første ledd, første punktum: "Det kan ikke gis bevilling til salg og skjenking i samme lokale". Kravet er begrunnet i hensynet til god kontroll med at bevillingshaver overholder de ulike kravene som er knyttet til henholdsvis salg, og skjenkebevillinger, se Ot.prp. nr. 7 (1996-97) kapittel 3.2.

At en bevilling ikke kan benyttes i en periode medfører etter departementets vurdering ikke at bevillingen har opphørt. Dersom en slik forståelse skulle legges til grunn, ville innehavere av skjenkebevilling måtte søke om ny skjenkebevilling når det igjen var mulig å benytte bevillingen. Dersom det skal tildeles salgsbevilling må det tildeles til et annet lokale enn det lokalet som er omfattet av skjenkebevillingen, jf. forbudet om salg og skjenking i samme lokale i alkoholloven §§ 3-1 andre ledd, tredje punktum og 4-2 fjerde ledd, første punktum. Alternativt må innehaver av skjenkebevilling si fra seg skjenkebevillingen og søke salgsbevilling for det aktuelle lokalet. Med samme lokale menes her samme areal, slik at arealet for salg og skjenking ikke kan overlappe. Loven stiller ikke opp konkrete krav for hva som skal til for at to eller flere arealer ikke er å anse som del av "samme lokale", verken i form av krav til fysiske skiller eller areal mellom områdene. I prinsippet kan det gis skjenkebevilling og salgsbevilling for ulike arealer selv om disse ligger i samme bygning eller

rom. Det vil imidlertid være innenfor det kommunale skjønnnet å beslutte om dette er ønskelig og forsvarlig ut fra et kontrollhensyn. Kommunen må foreta en konkret vurdering i hver enkelt sak.

Midlertidig salgsbevilling

Oslo kommunes vurdering er at det kan gis en salgsbevilling til skjenkestedene midlertidig og i en bestemt periode, så lenge det klart fremgår når salgsbevillingen begynner og når den opphører.

Departementets vurdering

Det følger av alkoholloven § 1-6 annet ledd at "kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd og til skjenking av alkoholholdig drikk kan gis for perioder inntil 4 år..." Lovens ordlyd: at bevilling kan gis "inntil 4 år" tilsier etter departementets vurdering, at bevillinger også kan gis for kortere tidsrom, herunder en bestemt periode. Departementet viser til Ot.prp. nr. 7 (1996-97) punkt 5.2 hvor det presiseres at "kommunestyret etter gjeldende rett kan velge å gi bevillinger for *inntil* fire år. Alkoholloven er ikke til hinder for at kommunestyret vedtar kortere bevillingsperiode for å foreta hyppigere vurderinger av bevillingene."

Alkoholovens krav til salgsbevilling – saksbehandling av søknad

Oslo kommunes vurdering er at når en bevillingshaver oppfyller alle kravene til en skjenkebevilling, kan det også gis en midlertidig salgsbevilling til bevillingshaver uten å gå igjennom den vanlige saksbehandlingen av en søknad.

Departementets vurdering

Alkoholloven hjemler ikke mulighet til å avvike saksbehandlingsreglene som følge av en ekstraordinær situasjon. Etter departementets vurdering må søknader om bevilling saksbehandles i henhold til reglene i alkoholloven § 1-7 flg. Det må søkes om salgsbevilling på vanlig måte

Styrer og stedfortreder – alkoholloven § 1-7c – krav om kunnskapsprøve

Oslo kommunes vurdering er at de som allerede har kunnskapsprøven for skjenkebevilling stort sett har den samme kunnskapen om alkoholloven som loven krever for en salgsbevilling, og at en styrer og stedfortreder for skjenkebevilling dermed også kan fungere som styrer og stedfortreder for en salgsbevilling.

Departementets vurdering

Styrer- og stedfortreder må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av denne jf. alkoholloven § 1-7c tredje ledd. Alkoholforskriften kapittel 5 har nærmere bestemmelser om kunnskapsprøven. Det følger av alkoholforskriften § 5-4 at det er ulike kunnskapsprøver for henholdsvis salgs- og skjenkebevilling. Kravene er i stor grad sammenfallende, men for salgsbevilling kreves det kunnskap om alkoholloven kapittel 3 om salg av alkoholholdige drikker. For skjenkebevilling kreves det bare kjennskap til dette regelverket. Det er ikke hjemmel i forskriften for å avvike kravet om kunnskapsprøve for

salgsbevilling. En person som skal utpekes som styrer og stedfortreder for en salgsbevilling må avlegge kunnskapsprøve i henhold til forskriften.

Varelager som er kjøpt inn til skjenkebevilling – Alkoholloven § 3-1 femte ledd

Oslo kommunes vurdering er at varelager kjøpt inn til en skjenkebevilling også kan selges ut med en salgsbevilling. Helsedirektoratet har i henvendelse til Fylkesmannen i Møre og Romsdal uttalt at varene er skjenkestedet sin lagerbeholdning og ikke kan overføres til en salgsbevilling. Helsedirektoratet peker på at kravene til lovlig leverandør må være oppfylt for at salg av alkoholholdig drikk i gruppe 1 skal kunne gjennomføres.

Departementets vurdering

Alkoholloven § 3-1 femte ledd regulerer hvem som regnes som lovlige leverandører av varer som skal selges til forbruker. "Det kan kun selges alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er innført eller tilvirket med hjemmel i § 3-1b eller av AS Vinmonopolet med hjemmel i § 2-1 annet ledd". Tilsvarende bestemmelse i § 4-1 andre ledd regulerer salg av varer som skal skjenkes. "Det kan bare skjenkes alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er tilvirket eller innført med hjemmel i § 4-2 tredje ledd".

Departementets forståelse av Oslo kommunes henvendelse er at Oslo kommune og Helsedirektoratet har ulik oppfatning av hvem varelageret tilhører og hvorvidt det må overdras når virksomheten endrer bevillingstype. Oslo kommune fremstår å legge til grunn at varelageret tilhører driftsenheten/virksomheten og at det derfor ikke foretas noen overlevering av varelageret når virksomheten får en salgsbevilling i stedet for en skjenkebevilling. Helsedirektoratet legger derimot til grunn at varene er skjenkestedet sin lagerbeholdning og ikke bare kan overføres til en salgsbevilling. Direktoratet peker på at kravet til lovlig leverandør må være oppfylt for at salg av alkoholholdig drikk i gruppe 1 skal kunne gjennomføres.

Departementet kan ikke se at den aktuelle situasjonen: at en virksomhet har et varelager som er kjøpt inn til skjenking i kraft av en skjenkebevilling ønsker å selge ut varelageret i kraft av en salgsbevilling, er direkte regulert i loven. Alkohollovens system skiller mellom solgt og skjenket drikk og det er ulike regler for henholdsvis salg og skjenking. Det er et viktig prinsipp at drikk innkjøpt til skjenking skal skjenkes og ikke selges videre. Helsedirektoratets vurdering av spørsmålet må anses å være i tråd med alkohollovens tosporede systemet for salg og skjenking. Departementet er enig med direktoratet i at § 3-1 femte ledd ikke åpner for at det kan selges varer som er levert av virksomhet med skjenkebevilling, motsatt forstått vil ikke en virksomhet som har skjenkebevilling ha rett til å levere varer til salg. Departementet mener imidlertid at problemstillingen her dreier seg om hvorvidt det i det hele tatt må finne sted en overlevering av varelager når en virksomhet som har et varelager søker ny bevilling.

Spørsmålet er ikke direkte regulert i loven og spørsmålet er etter det departementet ser, ikke omtalt i forarbeider. Departementet viser til at formålet bak reglene i alkoholloven § 3-1 femte

ledd og § 4-1 andre ledd fremstår å være å unngå illegale kanaler inn i alkoholmarkedet jf. Ot.prp. nr. 51 (1994-95). En virksomhet som ønsker å kjøpe alkoholholdig drikk for salg eller skjenking til forbruker kan derfor bare få kjøpt slik drikk av virksomhet som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg i henhold til alkoholloven § 3-1 femte ledd og § 4-1 andre ledd. Etter departementets syn er det vesentlige hensynet bak regelen å sikre at de varene som selges/skjenkes kommer fra en lovlig leverandør, og ikke omsettes mellom virksomheter som ikke har anledning til å omsette alkohol til andre enn forbruker. I den situasjonen som skisseres av Oslo kommune, fremstår det ikke aktuelt å selge varelageret videre til en annen virksomhet. Det er snakk om mulighet for en virksomhet til å selge, på en salgsbevilling, varer som er kjøpt inn i kraft av en skjenkebevilling. Departementet legger til grunn at varelageret som ble anskaffet til skjenking er anskaffet i henhold til bestemmelsene i § 4-1 andre ledd. Etter departementets vurdering må varelageret være å anse som virksomhetens eiendom i seg selv. At virksomheten hadde en skjenkebevilling var en forutsetning for å få kjøpt inn varelageret i utgangspunktet, men når varelageret først er å anse som virksomhetens lovlig ervervede eiendom kan det ikke foreligge behov for å overdra varelageret fordi bevillingen endres. En virksomhet som har anskaffet et varelager på bakgrunn av en skjenkebevilling og som ikke lenger skal benytte skjenkebevillingen må kunne selge varer fra det samme varelageret dersom virksomheten har en salgsbevilling. Departementet viser imidlertid til at det ikke kan gis salgs- og skjenkebevilling til samme lokale, og at virksomheten må levere omsetningsoppgave.

Departementet vil bemerke at dette ikke gir mulighet for innehaver av skjenkebevilling til å selge varelageret, verken til forbruker eller til andre virksomheter, ettersom dette vil være i strid med § 3-1 femte ledd og § 4-1 andre ledd. Dersom innehaver av skjenkebevilling ønsker å selge varelageret til andre bevillingshavere kan ordningen med auksjon etter alkoholloven § 8-6 benyttes.

Oppsummering

Som nevnt innledningsvis er det ikke gjort unntak fra alkoholregelverket som følge av koronasituasjonen, og dersom det skal gis salgsbevilling må kravene i alkoholregelverket være oppfylt. Etter departementets vurdering er enkelte elementer i det løsningsforslaget som Oslo kommune skisserer ikke i tråd med gjeldende rett.

Andre relevante forhold

Avslutningsvis vil departementet knytte enkelte kommentarer til noen relevante forhold som ikke er nevnt i henvendelsen fra Oslo kommune, men som bør vurderes dersom det skal gis en midlertidig salgsbevilling til et skjenkested.

Bevillingsgebyr

Det er ulike satser for bevillingsgebyr for henholdsvis solgt og skjenket drikk, se alkoholforskriften § 6-2. Dette innebærer at bevillingshaver må holde solgt og skjenket drikk adskilt i sine regnskaper, da det skal betales ulikt gebyr for varene som er henholdsvis solgt og skjenket.

Alderskontroll og sosial kontroll

Departementet viser til at innehaver av salgsbevilling er ansvarlig for å sørge for at det ikke selges alkohol til mindreårige eller til berusede personer. Utlevering av alkoholholdig drikk må ikke skje til personer som er under 18 år eller til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler, jf. alkoholloven §1-5 andre ledd og alkoholforskriften § 3-1. Dersom det benyttes spedisjonsfirmaer til utlevering, må denne kontrollen foretas av den som leverer ut den alkoholholdige drikken. Kommunen må kunne føre kontroll med at utlevering har skjedd i henhold til alkoholloven og alkoholforskriftens krav.

Kontroll

Kommunen har ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk gitt til andre enn Vinmonopolet og statlig bevilling etter alkoholloven § 5-3 første ledd, jf. alkoholloven § 1-9 første ledd. Departementet viser til alkoholforskriftens kapittel 9 som har nærmere bestemmelser om gjennomføring av kontroll.

Reklameforbudet

Reklamebestemmelsene må overholdes.

Med hilsen

Hege Christina Bredesen (e.f.)
fung. avdelingsdirektør

Marie Kristine Wexels
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi: Helsedirektoratet